Súd:	Krajský súd Košice
Spisová značka:	6Co/768/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu:	7210226922
Dátum vydania rozhodnutia:	28. 06. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Alexander Husivarga
ECLI:	ECLI:SK:KSKE:2016:7210226922.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Alexandra Husivargu a sudcov JUDr. Moniky Koščovej a JUDr. Viktórie Midovej v právnej veci žalobkyne R. Ď., L. XX.XX.XXXX, bývajúcej v T., Y. XX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Kerecman s.r.o. so sídlom v Košiciach, Rázusova 1, IČO: 36 588 725 proti žalovanej Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalobkyne a žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo dňa 07.07.2014 č. k. 17C/166/2010-613 takto

r o z h o d o l :

P o t v r d z u j e rozsudok v napadnutej časti, t.j. vo výroku, ktorým bola žalovaná zaviazaná zaplatiť žalobkyni sumu 20.250 Eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá.

M e n í rozsudok v ostatnej napadnutej vyhovujúcej časti tak, že žalobu nad priznanú sumu 20.250 Eur do 39.300 Eur z a m i e t a.

o d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 07.07.2014 č. k. 17C/166/2010-613 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 39.300 Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O trovách konania si vymienil rozhodnúť samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

Predmetom konania je nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy 1/ v sume 6.000 Eur za rozhodnutie o väzbe, ktorá na žalobkyni bola vykonaná v období od 5.1.2000 do 5.4.2000 (ďalej aj len „väzba I.“) a následne v období od 7.2.2006 do 7.10.2006 (ďalej aj len „väzba II.“) a 2/ v sume 100.000 Eur za nezákonné trestné stíhanie a za jeho neprimeranú dĺžku (začalo uznesením z 30.11.1999 o vznesení obvinenia voči žalobkyni a skončilo oslobodením spod obžaloby rozsudkom, ktorý nadobudol právoplatnosť dňom 27.5.2009; celkovo trvalo 9 rokov a 5 mesiacov).

Právne vec posúdil podľa ust. § 1 ods. 1, 2, § 3, § 4 ods. 1, § 5 ods. 1, § 22 ods. 1, 2, 3, § 23 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho neprávnym úradným postupom (ďalej len zákon č. 58/1969 Zb.), § 8 ods. 5 písm. b/, § 17 ods. 1 (správne má byť uvedený ods. 2-poznámka odvolacieho súdu) a ods. 3, § 27 ods. 1, 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len zákon č. 514/2003 Z.z.), článku 5 ods. 1 písm. b/, c/ a článku 5 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, § 11, § 13 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“).

Zástupca žalovanej zotrval na námietke premlčania, pokiaľ ide o prvú väzbu, preto súd posudzoval jej dôvodnosť a dospel k záveru, že námietka nie je dôvodná. Konštatoval, že § 22 zákona č. 58/1969 Zb., na ktorý poukazovala žalovaná pri vznesení námietky premlčania nemožno aplikovať na prípady, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Uvedené ustanovenie sa vzťahuje len na premlčanie nároku na náhradu škody v zmysle majetkovej ujmy, nie však na premlčanie nemajetkovej ujmy. Premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánov štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb. je treba posúdiť podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní. S poukazom na ustanovenie § 101 OZ okresný súd konštatoval, že premlčacia doba na uplatnenie nároku žalobkyne začala plynúť deň nasledujúci po dni, v ktorom oslobodzujúci rozsudok nadobudol právoplatnosť, teda dňom 28.5.2009 a k jej uplynutiu mohlo dôjsť najskôr dňa 28.5.2012. Dňom 7.5.2010 v dôsledku podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na ústredný orgán došlo k spočívaniu plynutia premlčacej doby až do 7.11.2010. K uplatneniu práva na súde došlo dňa 5.11.2010, teda pred uplynutím premlčacej doby, z uvedeného dôvodu okresný súd dospel k záveru, že žalobkyňa si svoje právo na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnila riadne a včas.

Ohľadne samotného nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch súd prvého stupňa dospel s poukazom na rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 1T 29/2000 zo dňa 26.10.2006 a uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3 To 1/2007 zo dňa 27.5.2009 k záveru, že nárok žalobkyne je dôvodný. Nakoľko žalobkyňa bola oslobodená spod obžaloby nebolo sporné, že v súvislosti s trestným konaním bola v prvej väzbe od 4.1.2000 do 5.4.2000 a v druhej väzbe od 7.2.2006 do 7.10.2006. Zároveň nebolo sporné, že žalovaná nepriznala nárok na náhradu škody žalobkyni na základe jej žiadosti o predbežné prerokovanie nároku zo dňa 4.5.2010.

Súd prvého stupňa sa zaoberal otázkou, či v súvislosti so zodpovednosťou štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe podľa zákona č. 58/1969 Zb., resp. zákona č. 514/2003 Z.z. možno priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyvolanej vo sfére osobnostných práv toho, na kom bola väzba vykonaná a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za nezákonné trestné stíhanie a za jeho neprimeranú dĺžku. Dospel k záveru, že v prejednávanej veci zákon č. 58/1969 Zb. náhradu nemajetkovej ujmy pri zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe neumožňuje, avšak z ustanovenia § 20 toho zákona v spojení s ustanovením § 442 ods. 1 OZ vyplýva, že sa uhrádza skutočná škoda, a to, čo poškodenému ušlo - ušlý zisk. Uzavrel, že podľa ustanovení Občianskeho zákonníka upravujúcich náhradu škody sa nemateriálna ujma neodškodňuje s výnimkou odškodnenia bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia pri škode na zdraví. Zaoberal sa však možnosťou posúdenia uplatneného nároku aj podľa príslušných článkov Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ktorý v zmysle článku 154c ods. 1 Ústavy SR je súčasťou právneho poriadku SR, a má prednosť pred zákonom, ak zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Citáciou článku 5 ods. 1, 5 Dohovoru a rozborom tohto ustanovenia, ako aj s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 Cdo 177/2005, z rozhodnutia ktorého časť citoval, dospel k záveru, že Dohovor umožňuje v uvedenom článku odškodnenie aj nemateriálnej ujmy, pokiaľ ide o obsah pojmu škoda a jeho aplikácia má prednosť pred vnútroštátnou úpravou. Ak teda žalobkyni podľa názoru žalovanej nebolo možné priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona 58/1969 Zb. je tento záver síce v súlade s vymedzením náhrady škody podľa vnútroštátnej úpravy, neobstojí však vo svetle chápania náhrady škody, ktoré vyplýva z článku 5 odsek 5 Dohovoru.

V prípade nesprávneho úradného postupu (prieťahy v konaní) súd aplikoval zákon č. 514/2003 Z.z., pretože k nesprávnemu úradnému postupu došlo za účinnosti tohto zákona.

Pri posúdení uplatneného nároku žalobkyne vychádzal súd zo skutočnosti, že oslobodenie žalobkyne spod obžaloby má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť, a to z dôvodu, že predpoklad o spáchaní trestného činu vyslovený v uznesení o vznesení obvinenia nebol potvrdený.

Pri určení výšky nemajetkovej ujmy súd vychádzal z rozhodnutí vydaných v trestnom konaní citovaných na č.l. 20 súdneho rozhodnutia, poukázal na dĺžku trestného stíhania a na dĺžku výkonu väzby. Uviedol, že žalobkyňa v priebehu trestného konania spolupracovala s orgánmi činnými v trestnom konaní, zúčastňovala sa hlavných pojednávaní a viackrát sa bez predvolania dostavila na súd, aby oznámila svoju aktuálnu adresu pobytu, prípadne telefonický kontakt. Pri posúdení otázky, či väzbu II. si žalobkyňa zavinila sama dospel k záveru, že túto si žalobkyňa sama nezavinila, ale pod nátlakom

inej osoby, keď bola nedobrovoľne zadržiavaná v byte a bola nútená často meniť podnájom, čo jej znemožňovalo preberať zásielky súdu. I z toho dôvodu sa viackrát bez predvolania a podľa jej možnosti dostavila na súd, aby oznámila svoju aktuálnu adresu. Ďalej súd poukázal na to, akou výraznou mierou nepriaznivo zasiahli trestné stíhanie a vykonaná väzba do života žalobkyne, jej dôstojnosti, cti a súkromia, nepriaznivo tiež ovplyvnili jej osobný, rodinný, pracovný a spoločenský život a v neposlednom rade i jej zdravie. Dospel k záveru, že žalobkyňou uplatnené odškodnenie za vykonanú väzbu vo výške 6.000 Eur je primerané, nakoľko väzba žalobkyne trvala v rozsahu 336 dní, kedy bola žalobkyňa obmedzovaná na svojej slobode, čím výrazným spôsobom došlo k obmedzeniu jej súkromného a rodinného života, k odčleneniu žalobkyne od jej najbližších a táto skutočnosť neodvratne zasiahla aj do jej citového a intímneho života. Pokiaľ sa jedná o uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za nezákonné trestné stíhanie a jeho neprimeranú dĺžku, súd prvého stupňa mal za to, že aj v tejto časti je nárok žalobkyne dôvodný, nakoľko podľa názoru súdu trestné konanie trvalo neprimerane dlhú dobu (9 rokov a 5 mesiacov) a nesporne spôsobovalo žalobkyni pocity neistoty, úzkosti, krivdy a dlhodobo nepriaznivo tiež zasahovalo do jej osobného a rodinného života a možnosti spoločenského uplatnenia. Ako primeranú okolnostiam daného prípadu súd považoval náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 33.300 Eur. Vzhľadom na vykonané dokazovanie zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyni sumu 39.300 Eur a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

O trovách konania si súd vymienil rozhodnúť samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

Proti výroku rozsudku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá podala v zákonnej lehote odvolanie žalobkyňa z dôvodov podľa § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p. a navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyni sumu 106.000 € v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Uviedla, že súd prvého stupňa pri určení výšky nemajetkovej ujmy nevyhodnotil všetky kritériá, ktoré je pri určení výšky finančného zadosťučinenia povinný rešpektovať, následkom čoho vec nesprávne právne posúdil. Podľa názoru žalobkyne bolo potrebné prihliadať na individuálne okolnosti veci a závažnosť ujmy, ktorú žalobkyňa v dôsledku nezákonného trestného stíhania utrpela.

Pri určení finančného zadosťučinenia za nemajetkovú ujmu je potrebné zohľadniť kritériá relevantné pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, ktoré je súd povinný posúdiť z objektívnych hľadísk s prihliadnutím ku konkrétnej situácii, za ktorej ku vzniku nemajetkovej ujmy došlo, ako aj k osobe dotknutej fyzickej osoby. Ku kritériu „závažnosť trestného obvinenia vzneseného proti žalobkyni“ poukázala na to, že voči žalobkyni bolo vznesené obvinenie a vedené trestné stíhanie za spáchanie kvalifikovaného trestného činu podvodu, ktorým mala spôsobiť škodu veľkého rozsahu a za ktorý jej hrozilo uloženie trestu odňatia slobody na 5 až 12 rokov. Z uvedeného je zrejmé, že povaha trestného činu, ktorý bol žalobkyni v trestnom konaní kladený za vinu bola závažná, hrozba trestného postihu bola značná, čo objektívne zvyšovalo intenzitu, s akou žalobkyňa trestné stíhanie vnímala. K ďalšiemu kritériu „dĺžka trestného stíhania“ poukázala na to, že trestné stíhanie vedené voči žalobkyni trvalo neprimerane dlhú dobu 9 rokov a 5 mesiacov s poukazom na dátum vznesenia obvinenia a právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým bola spod obžaloby oslobodená. Ku kritériu „závažnosť následkov v osobnostnej sfére žalobkyne“ poukázala na to, že trestné stíhanie vyvolalo závažné nenapraviteľné a ďalekosiahlé nepriaznivé následky v osobnostnej integrite žalobkyne v jej súkromnom, rodinnom a profesijnom živote a v spoločenskom uplatnení a negatívne zasiahlo aj do jej dôstojnosti, cti a dobrej povesti. Poukázala na svoju situáciu v čase začatia trestného stíhania, a po začatí trestného stíhania, v dôsledku ktorého sa citové väzby žalobkyne s jej rodinou a známymi narušili, narušila sa jej osobná česť a dobrá povesť v prostredí, v ktorom žila. Poukázala na svoju výpoveď, výpoveď svedka I.. T., svedkyne S. T. S. C. V.. Zároveň poukázala na potvrdenie ošetrujúcej lekárky C.. B. zo 16.3.2011 svedčiacom o zdravotnom stave žalobkyne, čo bolo spôsobené dlhotrvajúcim trestným stíhaním. K ďalšiemu kritériu „okolnosti, za ktorých k spôsobeniu nemajetkovej ujmy došlo“, poukázala na obsah trestného spisu sp. zn. 1T 19/2000 z ktorého vyplynulo, že trestné stíhanie bolo skončené právoplatným oslobodením žalobkyne spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že sa stali skutky, pre ktoré bola ako obžalovaná stíhaná. Z uvedených dôvodov mala za to, že primeraným zadosťučinením môže byť iba suma vo výške 106.000 € tak, ako bolo vyčíslené v žalobnom návrhu.
Proti výroku rozsudku, ktorým súd žalobe vyhovel, podala v zákonnej lehote odvolanie aj žalovaná podľa obsahu z dôvodov podľa § 205 ods. 2 písm. a/ v spojení s § 221 ods. 1 písm. f/ a § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p. a navrhla, aby odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a návrh žalobkyne zamietol.

Poukázala na nesprávne právne posúdenie námietky premlčania vznesenej žalovanou, keď súd posúdil premlčanie podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní. Poznamenala, že zákon č. 58/1969 Zb. je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku lex specialis a nakoľko si žalobkyňa nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za vykonanú väzbu a nezákonné trestné stíhania a jeho neprimeranú dĺžku uplatnila podľa daného zákona, bolo potrebné aplikovať § 22 citovaného zákona. V uvedenom ustanovení je zakotvená kombinovaná premlčacia doba, a to kratšia subjektívna (tri roky) a dlhšia objektívna (10 rokov). Rovnako aj začiatok je upravený odlišne s poukazom na to, že uznesenie Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru v Košiciach zo dňa 30.11.1999 bolo doručené žalobkyni dňa 10.12.1999 (bolo vznesené obvinenie a začaté trestné stíhanie) a následne uznesením, ktorým bola žalobkyňa vzatá do väzby, bolo doručené 5.11.2010, teda po uplynutí 10 ročnej objektívnej premlčacej doby. Z uvedeného vyplýva, že nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného trestného stíhania a z titulu väzby trvajúcej od 4.1.2000 do 5.4.2000 je premlčaný.

K náhrade nemajetkovej ujmy za vykonanú väzbu od 7.2.2006 do 7.10.2006 poukázala na ust. § 67 ods. 1 Trestného poriadku, § 5 ods. 2 písm. a/ zákona č. 58/1969 Zb., § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z., § 3 zákona č. 58/1969 Zb. a § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorých znenie citovala. Uviedla, že žalobkyňa sa nedostavila na termín hlavného pojednávania dňa 29.9.2005 a 30.9.2005, neprevzala zásielky na známych adresách jej pobytu a predvolanie prostredníctvom mobilného telefónu bolo neúspešné, pričom žalobkyňa súdu neoznámila zmenu adresy svojho pobytu napriek tomu, že bola povinná hlásiť zmenu bydliska. Zároveň poznamenala, že žalobkyňa sa vzdala práva podať sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby a proti uzneseniu o predĺžení väzby. Na základe uvedených skutočností mala za to, že väzba II. bola zákonná a žalobkyňa si ju zavinila sama vlastným konaním.

Uviedla, že z rozsudku súdu prvého stupňa nie je zrejmé, na podklade akých dôkazov priznal žalobkyni nemajetkovú ujmu za čas po prepustení z väzby. Poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30 Cdo 57/2005, z ktorého citovala a uzavrela, že neexistuje žiadne zákonné ustanovenie, ktoré by oprávňovalo súd, aby v občianskom súdnom konaní zasahoval do trestného konania tým, že by napríklad aproboval postup orgánov v trestnom konaní z hľadiska rýchlosti a účelnosti konania. Vytkla súdu prvého stupňa to, že súd mal nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy posudzovať len v súvislosti s rozhodnutím o väzbe, a nie v súvislosti s celým trestným stíhaním a v súvislosti s tým poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 37/2012.

Namietala aj nepreskúmateľnosť rozhodnutia, nakoľko z rozsudku súdu prvého stupňa nie je zrejmé, ako súd dospel k priznanej výške nemajetkovej ujmy v sume 39.300 €. Poukázala na to, že aj keď výška zadosťučinenia v peniazoch je predmetom voľnej úvahy súdu, musí sa táto úvaha opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu vymykajúcou sa akejkoľvek kontrole a to tým skôr, ak rozpätie, v ktorom sa súd môže pohybovať, je žalobou vymedzené tak široko, ako v prejednávanej veci. V tomto smere poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 M Cdo 15/2012 z ktorého vyplýva, že pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy je potrebné vziať do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad ustanovenie § 5 ods. 1 druhá veta zákona č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého, ak bola trestným činom spôsobená smrť, poškodený má nárok na vyplatenie odškodnenia v sume 50-násobku minimálnej mzdy, čo v súčasnosti predstavovalo 17.600 €. Primeranosť nemajetkovej ujmy je vždy potrebné posudzovať, resp. určovať aj v kontexte s ďalšími právnymi predpismi upravujúcimi obdobnú problematiku, kde výška príslušného odškodnenia vyplýva priamo zo zákona, ale aj v kontexte s rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu SR. Na základe uvedeného podľa názoru žalovanej nemajetková ujma nemôže prevyšovať výšku náhrad stanovených zákonom v závažnejších prípadoch, ako je napríklad poškodenie zdravia alebo smrť človeka.

Vyjadrenie žalobkyne k odvolaniu bolo žalovanej doručené dňa 10.11.2014. Žalovaná sa k odvolaniu žalobkyne nevyjadrila.

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd prejednal odvolania žalobkyne a žalovanej ako podané včas oprávnenými osobami proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 214 ods. 2 O.s.p. v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 212 ods. 1, 3 O.s.p. a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov (§ 205 ods. 2 písm. a/ a f/ O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolaniu žalobkyne nie je možné vyhovieť a odvolanie žalovanej je čiastočne dôvodné.

Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť uhradiť žalobkyni sumu 20.250 Eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá je vecne správny, a preto ho odvolací súd v zmysle ustanovenia § 219 ods. 1 O.s.p. v týchto výrokoch potvrdil.

V prevyšujúcej vyhovujúcej časti, t.j. nad priznanú sumu 20.250 Eur do sumy 39.300 Eur, neboli splnené podmienky ani na potvrdenie rozsudku, ani na jeho zrušenie, a preto odvolací súd rozsudok v tejto časti zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol (§220 O.s.p.).

Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 28.06.2016 o 12,20 hod. v pojednávacej miestnosti č. dverí 202, 2. poschodie, pričom miesto a čas verejného vyhlásenia rozhodnutia boli zverejnené dňa 22.06.2016 na úradnej tabuli Krajského súdu v Košiciach v zmysle ust. § 156 ods. 1, 3 O.s.p., § 211 ods. 2 O.s.p. a § 214 ods. 2 O.s.p..

Žalovaná podľa obsahu odvolania namietala odvolací dôvod podľa ustanovenia §205 ods. 2 písm. a/ v spojení s ustanovením § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p., t. j. že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom) ako aj podľa ustanovenia § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p., t. j., že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Aj žalobkyňa namietala odvolací dôvod podľa ustanovenia § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p..

Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu alebo aj rozhodnutie súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Z ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. vyplýva, že súd prvého stupňa je povinný v odôvodnení uviesť, ktoré skutočnosti (skutkové zistenia) boli dokazovaním, zhodnými tvrdeniami účastníkov alebo iným zákonom predpísaným spôsobom - podľa jeho názoru - preukázané a ktoré nie, a ktoré z nich sú pre rozhodnutie veci bezvýznamné. Pri každej jednotlivej, preukázanej i nepreukázanej, skutočnosti (skutkovom zistení) musí stručne a jasne uviesť, ako k tomuto záveru dospel, teda z akých dôkazov - podľa jeho názoru - záver vyplýva, ako tieto dôkazy podľa § 132-§ 135 O.s.p. hodnotil, a to najmä vtedy, ak šlo o dôkazy protichodné, a prečo nevyhovel všetkým návrhom účastníkov na vykonanie dôkazov. Svoj výklad musí prispôsobiť konkrétnym okolnostiam prejednávanej veci, najmä rozsahu dokazovania, zložitosti zisťovania skutkového stavu veci, množstvu návrhov účastníkov na vykonanie dôkazov a podobne, a uviesť ho tak, aby jeho závery o rozhodujúcich skutočnostiach (skutkových zisteniach) neboli pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov nepreskúmateľné. Jednotlivé preukázané skutočnosti (skutkové zistenia) je potrebné premietnuť do záverov o skutkovom stave veci (do tzv. skutkovej vety), ktorý stručne a výstižne vyjadruje skutkový stav veci (§ 153 ods.1 O.s.p.) a ktorý je rozhodujúci pre právne posúdenie. Posúdením veci po právnej stránke treba pritom rozumieť výklad o tom, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal (prečo pod tieto ustanovenia podradil zistený skutkový stav) a ako ho prípadne vyložil a výklad o tom, aké majú účastníci na základe zisteného skutkového stavu podľa týchto ustanovení vo vzťahu k predmetu konania práva a povinnosti a ako bola preto vec rozhodnutá.

Prakticky nepreskúmateľný je preto rozsudok, v ktorom nie sú vysvetlené prípadné rozpory medzi konkrétnymi dôkazmi, na základe ktorých, sa to ktoré skutkové zistenie robí.

Podľa ustálenej súdnej praxe rozhodnutie nie je preskúmateľné predovšetkým v prípade, že z jeho odôvodnenia nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej, resp., keď sú právne závery v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia nevyplývajú.

K odvolaciemu dôvodu uvedenému § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p. odvolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, t. zn. vyvodzuje zo skutkového zistenia aké práva a povinnosti majú účastníci podľa príslušného právneho predpisu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový

stav (skutkové zistenie), pričom o mylnú aplikácii právnych predpisov ide, ak použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť alebo aplikoval správny predpis, ale nesprávne ho vyložil, príp. ho na daný skutkový stav inak nesprávne aplikoval.

Odvolací súd dospel k záveru, že uvedené odvolacie dôvody v potvrdenej časti rozhodnutia nie sú naplnené. Odvolací dôvod v zmysle ustanovenia § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p. je naplnený, iba pokiaľ ide o zmenenú časť rozsudku.

Rozhodnutiu súdu nemožno vytknúť nedostatočné zistenie skutkového stavu, ani že by vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov účastníkov nevyplynuli a ani nevyšli za konania najavo, že by opomenul niektoré rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo že by v jeho hodnotení dôkazov bol logický rozpor, prípadne, že by výsledok jeho hodnotenia dôkazov nezodpovedal tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 133 až § 135 O.s.p., alebo že by na zistený skutkový stav aplikoval nesprávne zákonné ustanovenia alebo použité zákonné ustanovenia nesprávne vyložil. Rozsudok nie je ani nepreskúmateľný a nebola zistená ani iná vada, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.
Súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v rozsahu dostatočnom pre úplné zistenie skutkového stavu. Vykonané dôkazy vyhodnotil podľa ustanovenia § 132 O.s.p.; z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver.

Podrobné, presvedčivé a vecne správne sú aj dôvody napadnutého rozsudku v potvrdenej časti, s ktorými sa odvolací súd stotožňuje a na tieto odkazuje (§ 219 ods. 2 O.s.p.).

Ani počas odvolacieho konania nevyšli najavo také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie vo veci, v ktorej bol rozsudok potvrdený. Ani odvolacie námietky účastníkov nemali vplyv na vecnú správnosť rozsudku v potvrdenej časti a nie sú spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozsudku.

Žalobkyňa aj žalovaná v odvolaní argumentujú okolnosťami, ktoré uvádzali už v konaní pred súdom prvého stupňa a s ktorými sa súd správne vyporiadal pri rozhodovaní vo veci. Právna argumentácia súdu v tomto smere je presvedčivá a súladná s doterajšou súdnou praxou.

V posudzovanom prípade je predmetom konania nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy za rozhodnutie o väzbe vykonanej od 05.01.2000 do 05.04.2000 (ďalej väzba I.), o väzbe vykonanej od 07.02.2006 do 07.10.2006 (ďalej väzba II.) a za nezákonné trestné stíhanie a za jeho neprimeranú dĺžku od 30.11.1999 do 27.05.2009.

Časové vymedzenie trvania jednotlivých väzieb a trestného stíhania bolo nevyhnutné pre ustálenie právneho predpisu, podľa ktorého bolo potrebné posúdiť uplatnené nároky.

Odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa konštatuje, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu I. bolo potrebné posúdiť podľa zák. č. 58/1969 Zb. a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu II. a nezákonné trestné stíhanie a za jeho neprimeranú dĺžku podľa zák. č. 514/2003 Z.z..

V obidvoch prípadoch mal odvolací súd rovnako ako súd prvého stupňa za to, že v prejednávanej veci boli splnené zákonné predpoklady pre vznik zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú rozhodnutím štátneho orgánu (zák. č. 58/1969 Zb.) resp. za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (zák. č. 514/2003 Z.z.).

Súd prvého stupňa svoje úvahy, ako dospel k záveru o splnení zákonných podmienok na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zák. č. 58/1969 Zb. resp. zák. č. 514/2003 Z.z. v odôvodnení rozsudku podrobne rozviedol s poukazom na skutkové zistenia, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania a príslušné zákonné ustanovenia, podľa ktorých vec právne posudzoval a z odôvodnenia rozhodnutia sú zrejmé aj úvahy súdu, na základe ktorých dospel k záveru o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy žalobkyni.

K jednotlivým odvolacím námietkam účastníkov konania odvolací súd uvádza nasledovné:

Žalobkyňa ako osoba, na ktorej bola vykonaná väzba a zároveň bola aj v ďalšom konaní oslobodená spod obžaloby, má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, pokiaľ táto vznikla v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím o väzbe. Rovnako má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup, ak vznikla v príčinnej súvislosti s postupom orgánov činných v trestnom konaní.

Žalovaná v súvislosti s väzbou I. vzniesla námietku premlčania uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že ustanovenie § 22 zák. č. 58/1969 Zb., na ktoré poukazovala žalovaná, nemožno aplikovať na prípady, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Odvolací súd sa s týmto záverom súdu stotožňuje.

Ustanovenie § 22 ods. 1,2 zák. č. 58/1969 Zb. upravuje otázku premlčania práva na náhradu škody podľa uvedeného zákona všeobecne. V § 23 zákona č. 58/1969 Zb. je však osobitne upravená otázka premlčania práva na náhradu škody podľa prvej časti druhej hlavy zákona (§ 5 až § 8 zákona č. 58/1969 Zb. - poznámka odvolacieho súdu t. j. náhrady škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe a rozhodnutím o treste). V obidvoch ustanoveniach je však upravené právo na náhradu škody a nie právo na náhradu nemajetkovej ujmy a to vzhľadom na odlišný obsah porovnávaných pojmov. Zákon č. 58/1969 Zb. totiž otázku náhrady nemajetkovej ujmy, tak ako ju upravuje už zák. č. 514/2003 Z.z., nezahŕňal.

V intenciách ustanovenia § 20 zák. č. 58/1969 Zb. zostáva teda na posúdenie otázky premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy (vo vzťahu k väzbe I.) subsidiárne použitie Občianskeho zákonníka.

Podľa § 101 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

Podľa § 106 ods. 1 OZ, právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá.

Uplatnené právo je právom majetkovej povahy, takže do úvahy pripadá možnosť posúdenia premlčania podľa § 106 ods. 1 OZ. Úspešné uplatnenie nároku je podmienené zastavením trestného stíhania alebo tým, že poškodený bol spod obžaloby oslobodený. K tomu môže dôjsť až po uplynutí subjektívnej lehoty určenej ustanovením § 106 ods. 1 OZ; použitie uvedeného ustanovenia by tak mohlo viesť k absurdnému záveru, že nárok sa premlčí skôr, než ho mohol poškodený uplatniť na súde. Uvedený záver vyplýva z posúdenia okamihu, kedy dochádza k vzniku nemajetkovej ujmy v súvislosti s vydaním nezákonného rozhodnutia o väzbe. Oslobodzujúci rozsudok sám o sebe ujmu poškodenému nespôsobí. Takýto rozsudok nie je skutočnosťou, ktorá zakladá nárok na náhradu nemajetkovej ujmy; existencia príslušného rozhodnutia je iba podmienkou priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutou väzbou. Ujma nemajetkovej povahy vzniká už v súvislosti s vykonávaním väzby. Z uvedeného dôvodu prichádza do úvahy použitie všeobecného ustanovenia o premlčaní podľa § 101 OZ, tak ako túto otázku správne právne posúdil súd prvého stupňa.

Žalobkyňa bola právoplatne oslobodená spod obžaloby rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26.10.2006 sp. zn. 1T/29/2000 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 27.05.2009 sp. zn. 3To/1/2007, právoplatným dňa 27.05.2009. Premlčacia doba tak začala plynúť dňom 28.05.2009 a k jej uplynutiu mohlo dôjsť najskôr dňa 28.05.2012. Žalobný návrh bol súdu doručený dňa 05.11.2010, teda v zákonnej lehote.

Aj za predpokladu, že by súd prvého stupňa aplikoval extenzívny výklad pojmu škoda aj na náhradu nemajetkovej ujmy, pre posúdenie otázky premlčania by prichádzala do úvahy aplikácia ustanovenia § 23 zák. č. 58/1969 Zb. (a nie § 22 zák. č. 58/1969 Zb.). V zmysle uvedeného ustanovenia by premlčacia doba začala plynúť dňa 28.05.2009 (koniec premlčacej doby by pripadol na 28.05.2010). S poukazom na § 22 ods. 3 zák. č. 58/1969 Zb., dňom 07.05.2010 v dôsledku podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na ústredný orgán došlo k spočívaniu plynutia premlčacej doby až do 07.11.2010, pričom k uplatneniu práva na súde došlo 05.11.2010, teda pred uplynutím premlčacej doby.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného, nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu I. pri posúdení, či už podľa ustanovení Občianskeho zákonníka alebo zák. č. 58/1969 Zb. premlčaný nie je, z uvedeného dôvodu je odvolacia námietka žalovanej o nesprávnom právnom posúdení premlčania ohľadne väzby I., nedôvodná.

Žalovaná v odvolaní zotrvala na námietke premlčania aj nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného trestného stíhania. Poukázala na to, že voči žalobkyni bolo vznesené obvinenie a začaté trestné stíhanie dňa 10.12.1999 a žaloba na náhradu nemajetkovej ujmy bola súdu doručená dňa 05.11.2010, teda po uplynutí desaťročnej objektívnej premlčacej doby.

Rovnako ako pri posúdení otázky premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonnú väzbu aj v prípade posúdenia otázky premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenú nesprávnym úradným postupom, odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou žalovanej o aplikácii § 22 zák. č. 58/1969 Zb..

Odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa sa správne vyporiadal s ustálením právnej úpravy rozhodnej pre posúdenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nesprávnym úradným postupom. V súlade s doterajšou súdnou praxou bolo potrebné posúdiť túto časť nároku podľa ustanovení zák. č. 514/2003 Z.z. aj keď ujma spôsobená nesprávnym úradným postupom vznikla už za účinnosti zák. č. 58/1969 Zb..

S poukazom na publikované právne závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NS SR“) v rozhodnutí R 19/2014 (NS SR sp. zn. 1Cdo 107/2009 zo dňa 28.07.2010) sa odvolací súd stotožnil s právnou argumentáciou žalobkyne, že až právoplatným rozhodnutím súdu sa môže naplniť ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Nakoľko žalobkyňa bola právoplatne oslobodená spod obžaloby dňa 27.05.2009 a žalobný návrh bol súdu doručený dňa 05.11.2010, odvolací súd musel konštatovať, že nárok žalobkyne v tejto časti bol uplatnený včas a odvolacia námietka žalovanej v tejto časti nie je dôvodná.

Ohľadne odvolacej námietky žalovanej, že čl. 5 Dohovoru nemožno aplikovať na náhradu nemajetkovej ujmy za celé trestné stíhanie ale iba vo vzťahu k väzbe I. odvolací súd uvádza, že sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa o aplikácii čl. 5 Dohovoru vo vzťahu k väzbe I. z dôvodov, ako ich veľmi podrobne a presvedčivo rozviedol súd prvého stupňa. S týmito dôvodmi sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje; konštatuje správnosť týchto dôvodov a na tomto mieste ich neopakuje (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Nad rámec uvedeného odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa aplikoval čl. 5 Dohovoru iba vo vzťahu k posúdeniu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vo vzťahu k väzbe I., a nie k celému trestnému stíhaniu, čo vyplynulo z celého kontextu rozhodnutia súdu prvého stupňa, a konkrétne z formulácie odôvodnenia rozhodnutia na strane 20, kde súd prvého stupňa uviedol, že „v prípade nesprávneho úradného postupu (prieťahy v konaní) súd na vec aplikoval zák. č. 514/2003 Z.z., pretože k nesprávnemu úradnému postupu došlo za účinnosti tohto zákona“. Z uvedeného dôvodu aj táto odvolacia námietka žalovanej nie je dôvodná.

Žalovaná v odvolaní namietala aj priznanie náhrady za nemajetkovú ujmu za vykonanú väzbu II. (od 07.02.2006 do 07.10.2006). V tejto časti odvolania žalovaná síce argumentuje vo vzťahu k väzbe II., avšak svoju argumentáciu opiera o ustanovenie § 5 ods. 2 písm. a/ zák. č. 58/1969 Zb. ale aj § 8 ods. 6 písm. a/ zák. č. 514/2003 Z.z..

Podľa názoru odvolacieho súdu bolo treba „ustáliť“, podľa akej právnej úpravy mala byť posúdená táto časť uplatneného nároku. Nebolo v konaní sporné, že väzba II. bola žalobkyňou vykonaná od 07.02.2006 do 07.10.2006, teda za účinnosti zák. č. 514/2003 Z.z.. K tomuto záveru správne dospel aj súd prvého stupňa.

Pri posúdení opodstatnenosti tejto časti nároku bolo nevyhnutné vychádzať zo systematického členenia uvedeného zákona. Žalovanou citované ustanovenie § 6 ods. 2 prvá veta zák. č. 514/2003 Z.z. (právo podľa odseku 1 možno priznať iba vtedy, ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok podľa osobitných predpisov) je začlenené do druhej časti zákona, upravujúcej podmienky priznania práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, pričom nezákonným rozhodnutím sú chápané nezákonné rozhodnutia všeobecne. Podmienky priznania práva na náhradu škody nezákonným rozhodnutím a síce rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo o väzbe sú však upravené v samostatnom ustanovení § 8 zák. č. 514/2003 Z.z..

Podľa § 8 ods. 5 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z., právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe má ten, kto bol vzatý do väzby, ak bol oslobodený spod obžaloby.

S poukazom na citované ustanovenie, podmienky priznania náhrady škody sú vymedzené pozitívne. Podmienky, kedy právo na náhradu škody nevznikne, sú taxatívne vymedzené v § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z.z.. Medzi tieto podmienky však nepatrí, podľa názoru odvolacieho súdu, podmienka špecifikovaná v § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z., a preto ustanovenie §8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z.z. nemožno extenzívne rozširovať. Z uvedeného dôvodu, pre posúdenie tejto časti nároku žalobkyne, nie je podstatné, či žalobkyňa sa vzdala práva podať sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby II., a že proti uzneseniu o predĺžení väzby II. sťažnosť nepodala. Rozhodujúcou skutočnosťou pre priznanie tejto časti nároku bolo posúdiť, či si žalobkyňa väzbu II. zavinila sama.

K zavineniu si väzby samotným obvineným je potrebné uviesť, že aj keď zodpovednosť štátu za škodu je objektívna, t. j. bez ohľadu na zavinenie zodpovednej osoby a bez liberačného dôvodu, nejedná sa o zodpovednosť absolútnu v tom zmysle, že by nastupovala bez výnimky vždy, ak sú splnené predpoklady zodpovednosti. K výkladu pojmu „zavinenie si väzby“ sa vyjadril aj Ústavný súd ČR tak, že ak sa používa tento termín, mal by byť chápaný ako „spôsobenie si“ („zadanie príčiny k“) vzatiu do väzby a mal by byť vykladaný reštriktívne, resp. tak, aby samotný aspekt zavinenia neznamenal vo svojej podstate popretie úmyslu zákonodarcu založiť zodpovednosť štátu aj za zákonné rozhodnutie o väzbe (nález ÚS ČR zo dňa 06.09.2011, sp. zn. Pl. ÚS 11/10).

Pri posúdení otázky, či si žalobkyňa väzbu II. zavinila sama alebo nie, je potrebné vychádzať z komplexu okolností, ktoré či už z objektívneho alebo subjektívneho dôvodu bránili žalobkyni splniť si povinnosti vyžadované súdom v trestnom konaní. Z uznesenia Krajského súdu v Košiciach zo dňa 08.02.2006 sp. zn. 1T/29/00 vyplýva, že dôvodom vzatia do väzby II. bola skutočnosť, že žalobkyňa ako obžalovaná sa nedostavila na hlavné pojednávanie nariadené na 29.-30.septembra 2005, neprevzala zásielky na známych adresách jej pobytu a taktiež pokus o predvolanie prostredníctvom mobilného telefónu bol neúspešný. Pri výsluchu uviedla, že mobilný telefón (so) súdu známym číslom nemá a nevedela vysvetliť prečo súdu neoznámila zmenu adresy svojho pobytu. Vykonaným dokazovaním súdom prvého stupňa (v tomto konaní) však boli zistené dôvody (ne)konania žalobkyne spôsobom v trestnom konaní očakávaným. Bolo zistené, že bola nedobrovoľne zadržiavaná v byte a bola nútená často meniť podnájom, čo jej znemožňovalo preberať zásielky súdu. Okolnosti, z akého dôvodu žila pod nátlakom inej osoby, nebola žalobkyňa povinná odôvodňovať. Z povahy jej správania a to, že sa viackrát bez predvolania a podľa svojich možností dostavila na súd, aby oznámila svoju aktuálnu adresu možno vyvodiť, že mala záujem plniť si svoje povinnosti vo vzťahu k súdu a že skutočne iba „iné okolnosti“, ktoré z dôvodu ochrany svojho života a zdravia nešpecifikovala, jej v tom bránili. Na základe uvedeného odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvého stupňa, že v tomto kontexte nemožno uzavrieť, že si žalobkyňa väzbu II. zapríčinila sama. Z uvedeného dôvodu nie je preto odvolacia námietka žalovanej o nesprávnom právnom posúdení veci dôvodná.

Pretože žalobkyňa bola oslobodená spod žaloby pre skutky, pre ktoré bolo vznesené obvinenie a začaté trestné stíhanie, bol splnený jeden z predpokladov pre vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím (o väzbe I., II.). Trestné konanie bolo vedené viac ako 9 rokov a 5 mesiacov. V zmysle judikatúry Ústavného súdu SR ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva, možno považovať túto dĺžku ako celok za nezlučiteľnú s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právom zakotveným v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj napriek tomu, že pojem „prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ a „prejednanie veci v primeranej lehote“ nie je presne definovaný časovým ohraničením, nemožno konanie trvajúce viac ako 9 rokov považovať za prejednanie veci v primeranej lehote resp. bez zbytočných prieťahov. Aj v danom prípade mal odvolací súd za to, že bol splnený jeden z predpokladov pre vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom.

Vykonaným dokazovaním bolo preukázané splnenie aj ďalších predpokladov, t.j. vznik škody a príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (nesprávnym úradným postupom) a touto škodou. Z vykonaného dokazovania nepochybne vyplynulo, že výkon väzby I., II. a samotné trestné stíhanie negatívne ovplyvnilo osobný, spoločenský, rodinný a pracovný život žalobkyne, ako aj jej najbližších rodinných príslušníkov. V súvislosti s väzbou I., II. a s trestným stíhaním sa narušili citové väzby žalobkyne s najbližšou rodinou, došlo k prerušeniu vzťahu s jej matkou, narušil sa jej vzťah s jej dcérou. Obmedzil sa jej spoločenský kontakt s okolím. Napriek oslobodzujúcemu rozsudku a kvalifikácii nie

je schopná si nájsť uplatnenie zodpovedajúce jej kvalifikácii a doterajším skúsenostiam. Pracuje iba príležitostne na základe dohody alebo brigádnicky, čím sa dostala do zložitej finančnej situácie. Trestné stíhanie ako aj samotné väzby zanechali nepriaznivú stopu aj na psychickom zdraví žalobkyne.

Podľa ustanovenia § 17 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z.z. v znení účinnom k 31.12.2012, v prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak.

Podľa ustanovenia § 17 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z.z. v znení účinnom k 31.12.2012, výška nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa odseku 2 sa určuje s prihliadnutím najmä na a) osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b) závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.
Z vyššie citovaného ustanovenia § 17 vyplýva, že priznanie nemajetkovej ujmy je možné jedine v prípade, ak dostatočným zadosťučinením za porušenie práva nie je iba samotné konštatovanie tejto skutočnosti.

Výška nemajetkovej ujmy s poukazom na čl. 5 Dohovoru (ohľadne väzby I.) má byť vecou voľnej úvahy súdu. V § 17 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z. v znení účinnom k 31.12.2012, bola výška nemajetkovej ujmy (vo vzťahu k väzbe II. a nesprávnemu úradnému postupu) spôsobenej rozhodnutiami uvedenými v § 7 a § 8 limitovaná minimálnou hranicou.

Aj keď kritériá, podľa ktorých sa určuje výška nemajetkovej ujmy, boli do zák. č. 514/2003 Z.z. zavedené až s účinnosťou od 1.1.2009 zák. č. 517/2008 Z.z. (§ 17 ods. 3), nejde o nesprávne právne posúdenie veci, ak súd posudzuje uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzby a neprimeranú dĺžku trestného stíhania podľa tohto ustanovenia. Podľa týchto kritérií totiž právna (i súdna) prax postupovala dávno pred účinnosťou tejto novely zákona, teda tým, že tieto kritériá sa vyššie uvedenou novelou dostali do zákona s účinnosťou od 1.1.2009, sa nič nezmenilo na samotnom posudzovaní nároku, lebo súdy tieto kritériá zohľadňovali už v čase, kedy ustanovenie § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. ich výslovne neobsahovalo.

Úvaha však nemôže byť svojvoľná a nepreskúmateľná. Určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu v súlade s požiadavkou spravodlivosti. Súd musí mať preukázanú najmä skutočnosť, pre ktorú dospel k záveru, že zadosťučinenie podľa prvého odseku § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. nie je postačujúce, predovšetkým z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých žalobkyni vzhľadom na jej postavenie v rodine, v spoločnosti a podobne (pozri R 21/1995, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. decembra 2012 sp. zn. 7Cdo/145/2011).

Vzhľadom na pretrvávajúce negatívne dôsledky nezákonného rozhodnutia o väzbe a neprimeranú dĺžku trestného stíhania, samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením, a preto je dôvodné priznanie nemajetkovej ujmy.

Súd prvého stupňa (v skutočnosti) postupoval podľa týchto kritérií a svoje úvahy, na základe ktorých dospel k záveru o výške žalobkyni prislúchajúcej nemajetkovej ujmy aj podrobne uviedol v odôvodnení napadnutého rozsudku s poukazom na skutkové zistenia, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania. Z uvedeného dôvodu nemožno jeho rozhodnutie považovať za nepreskúmateľné, čím nie je naplnený odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. a/ O.s.p. namietaný žalovanou.

Odvolací súd zastáva názor, že v danom prípade boli splnené predpoklady pre aplikáciu tohto ustanovenia, avšak na rozdiel od súdu prvého stupňa, výška náhrady v sume 20.250 Eur, ktorú žalobkyni priznal odvolací súd je primeraná zásahu do práv žalobkyne a okolnostiam, za ktorých k nemu došlo s prihliadnutím na všetky vyššie uvedené kritériá.

V prevyšujúcej časti nad priznanú sumu 20.250 Eur je žaloba žalobkyne neopodstatnená s prihliadnutím na interpretačné východiská uvedené v judikatúre Najvyššieho súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské

práva, a preto v tejto časti zmenil rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. a žalobu v prevyšujúcej časti, t.j. (nad sumu 20.250 Eur do 39.300 Eur) zamietol.
Nestotožnil sa (tak) s argumentáciou žalobkyne a odvolacími námietkami žalobkyne ohľadne nesprávneho právneho posúdenia výšky priznanej nemajetkovej ujmy v tomto smere považoval za nedôvodné.

V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na to, že trestné stíhanie predstavuje vždy závažný zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva i ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život. Pokiaľ ide o vyjadrenie miery, akou bola znížená dôstojnosť alebo vážnosť poškodenej osoby v spoločnosti, treba vychádzať z následnej reakcie, ktorú zásah vyvolal v rodinnom, pracovnom, spoločenskom, či inom prostredí.

V prejednávanej veci nepochybne bolo preukázané, že trestné stíhanie žalobkyne a výkon väzby negatívne ovplyvnili jej súkromný i spoločenský život a zanechali trvalé negatívne následky na psychike žalobkyne, pre ktoré sa doposiaľ lieči. Tým došlo k nenapraviteľnému zásahu do cti a dobrého mena žalobkyne, k zníženiu jej dôstojnosti a vážnosti v značnej miere.

Podľa názoru odvolacieho súdu, primeranosť nemajetkovej ujmy treba vždy posudzovať resp. určovať (okrem iného) aj v kontexte s ďalšími hmotnoprávnymi predpismi napríklad § 5 ods. 1 druhá veta zák. č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého ak bola trestným činom spôsobená smrť, poškodený má nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiat násobku minimálnej mzdy. Limit odškodnenia je v tomto ustanovení aj pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násilia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy.

Aj keď súd nebol viazaný ustanovením § 17 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z. v znení účinnom od 01.01.2013, priznanie nemajetkovej ujmy vo výške vyššej ako výška odškodnenia obetí násilného trestného činu s následkami smrti (v súčasnosti 20.250 Eur, vychádzajúc z nariadenia vlády SR č. 279/2015 Z.z., kde bola určená výška minimálnej mzdy na r. 2016 ako suma 405 Eur) by bolo v rozpore s dobrými mravmi. Nemajetková ujma žalobkyne totiž nie je väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, resp. morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násilia alebo sexuálneho zneužívania.

Odvolací súd sa nestotožnil so záverom súdu prvého stupňa o primeranosti prisúdenej sumy 39.300 Eur bez zohľadnenia ďalších právnych predpisov upravujúcich obdobnú problematiku a bez náležitého porovnania nároku žalobkyne s týmito ďalšími predpismi.

V rámci voľnej úvahy bolo povinnosťou súdu posudzovať primeranosť nemajetkovej ujmy aj v kontexte s ďalšími právnymi predpismi, upravujúcimi obdobnú problematiku, kde výška odškodnenia vyplýva priamo zo zákona (zák. 215/2006 Z.z.), ale aj v kontexte s rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva (Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko) a Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (uznesenie NS SR sp. zn. 6 M Cdo 15/2012 z 30.9.2013).

Vychádzajúc z vyššie uvedeného, odvolací súd mal za to, že priznaná výška nemajetkovej ujmy za väzbu trvajúcu celkovo v rozsahu 336 dní vo výške 6.000 Eur je primeraná aj s prihliadnutím na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, v ktorých vyslovil porušenie článku 5 ods. 1 Dohovoru v súvislosti s nezákonnou väzbou (Winkler proti Slovenskej republike z 17.júla 2012).

Čo sa týka primeranosti výšky nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie a jeho neprimeranú dĺžku, s poukazom na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, zmluvné štáty Dohovoru sú povinné zabezpečiť organizáciu svojich súdnych a vyšetrovacích systémov tak, aby sa vyhlo zbytočným prieťahom v trestných stíhaniach ako aj v občianskoprávnom konaní (Rosselet-Christ v. Slovensko z 26. októbra 2010). Vzhľadom na celkovú dĺžku trvania trestného konania (9 rokov a 5 mesiacov) možno ustáliť, že dotknuté vnútroštátne orgány nepostupovali pri prejednaní veci s osobitnou starostlivosťou, tak ako to chápe judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Odvolací súd teda určil výšku nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie a jeho neprimeranú dĺžku s prihliadnutím na vyššie vymedzené kritériá na sumu 14.250 Eur, ktorú považuje za primeranú, ale aj za správnu.

Z uvedených dôvodov bola odvolacia námietka žalovanej spočívajúca v nesprávnom právnom posúdení výšky priznanej nemajetkovej ujmy čiastočne dôvodná.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti daného prípadu, v kontexte s rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu SR a rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu SR je primeranou náhradou nemajetkovej ujmy žalobkyne náhrada v celkovej výške 20.250 Eur, pozostávajúca z náhrady nemajetkovej ujmy za vykonanú väzbu I., II. vo výške 6.000 Eur a z náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie a jeho neprimeranú dĺžku vo výške 14.250 Eur.

Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 /§3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z.z. o súdoch v znení účinnom od 01.05.2011/.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.